

ผลการดำเนินงาน โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ปีงบประมาณ 2564

กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข

บทสรุปผู้บริหาร

การดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนที่อาศัยในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ และเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของประเทศไทย ให้สามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน สอนพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ขณะนี้ดำเนินการภายใต้แผนโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) กระทรวงสาธารณสุขได้รับพระราชเสาวนีย์และนำมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 7 จังหวัด ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย น่าน พิชญโลก อุตรดิตถ์ และเลย รวมทั้งกรมอนามัย โดยสำนักสุขภาพอาหารและน้ำ และศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ ดำเนินการในพื้นที่โครงการลุ่มน้ำละ 50,000 บาท มีการดำเนินงานตามแผนงานและกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายภาคประชาชน อสม. แกนนำชุมชน จำนวน 1,109 คน ให้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน และการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัย รวมถึงการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมี ในการอบรมเกิดภาคีเครือข่ายต้นแบบการถ่ายทอดความรู้การจัดการคุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน จำนวน 157 คน เพื่อขยายต่อยอดองค์ความรู้สู่ประชาชนในชุมชน ในด้านการปฏิบัติการจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน ด้วยการตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย (อ 11) และการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ จำนวน 633 ตัวอย่าง พบว่าคุณภาพน้ำดื่มของประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 69.19 และผ่านมาตรฐานเพียงร้อยละ 30.81 ปัญหาคุณภาพน้ำสำคัญที่ไม่ผ่าน คือ ด้านชีวภาพ พบการปนเปื้อนของโคลิฟอร์มแบคทีเรียตามมาด้วยด้านกายภาพ และด้านเคมี ตามลำดับ การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในชุมชน ได้แก่ จัดกิจกรรมสร้างแหล่งต้นน้ำ การพัฒนาปรับปรุงระบบน้ำเพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเก็บกักน้ำ ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการเติมน้ำฝน โดยการสาธิตการจัดทำถังเก็บน้ำฝนเพื่อใช้กักเก็บน้ำฝนไว้ดื่มในครัวเรือน และน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยการสาธิตวิธีปรับปรุงคุณภาพน้ำโดยใช้เครื่องกรองน้ำ การปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มด้วยคลอรีนเพื่อให้มีน้ำสะอาดไว้ดื่มในครัวเรือน สำหรับผลการเฝ้าระวังสารเคมีทางการเกษตรตกค้างในเลือดของเกษตรกรคัดกรองจำนวน 2,896 คน พบเสี่ยงและไม่ปลอดภัย 942 คน คิดเป็นร้อยละ 32.53 ผลปกติและปลอดภัย 1,554 คน คิดเป็นร้อยละ 53.66 กระทรวงสาธารณสุขได้สนับสนุนเครื่องมือและชุดทดสอบสำหรับประชาชน ได้แก่ จัดซื้อขารางจืด และเบกกิ้งโซดา สนับสนุนให้เกษตรกรตัวอย่างมีการปรับพฤติกรรม โดยการดื่มขารางจืดเพื่อลดสารพิษในร่างกาย และการใช้เบกกิ้งโซดาในการล้างผักและผลไม้เพื่อลดสารพิษ สารกำจัดศัตรูพืช สารเคมีทางการเกษตรที่ปนมากับผักและผลไม้ ชุดอุปกรณ์ในการตรวจเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร ชุดทดสอบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำ (อ 11) และชุดทดสอบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรียในอาหาร ภาชนะ และมือผู้สัมผัสอาหาร (อ 13) เพื่อการเฝ้าระวังโดยภาคประชาชน นอกจากนี้ ได้มีการพัฒนาและจัดสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค (งาน R2R) เพื่อการแก้ไข/ปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน จำนวน 2 ระบบ สามารถผลิตน้ำดื่มสะอาดเพื่อบริการชุมชนในพื้นที่ และจัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภค

จากการดำเนินงานดังกล่าวยังพบปัญหาอุปสรรค ด้วยการเป็นพื้นที่ต้นน้ำอยู่ห่างไกลทุรกันดาร การเข้าถึงยังเป็นข้อจำกัด ประชาชนมีการอยู่อาศัยที่อิงธรรมชาติ เทคโนโลยีการปรับปรุงคุณภาพหรือสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่สามารถเข้าถึงได้ ดังนั้น ประชาชนจึงยังต้องใช้ปัจจัยพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต เช่น น้ำอุปโภคบริโภคที่ไม่ปลอดภัย มีการปนเปื้อนของเชื้อโรคสูง และการที่พื้นที่เป็นแหล่งผลิตอาหารของประเทศ จึงมีการใช้สารเคมีกำจัด

ศัตรูพืชจำนวนมาก เพื่อผลิตอาหารให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เป็นความเสี่ยงที่สารเคมีจะเข้าสู่ร่างกายของประชาชนในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การดำเนินงานพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังกล่าว พบว่างบประมาณในการดำเนินกิจกรรมค่อนข้างจำกัด และไม่เพียงพอ ทำให้กิจกรรมต่างๆ อาจทำได้ไม่เต็มที่ตามที่กำหนดไว้ แต่เนื่องด้วยโครงการนี้เป็นโครงการที่เกิดประโยชน์สำหรับพื้นที่ในถิ่นทุรกันดาร ส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ห่างไกลความเจริญ มีความรู้ในการจัดหาน้ำสะอาดไว้อุปโภค บริโภคในครัวเรือน พัฒนาระบบการจัดการคุณภาพน้ำ การป้องกันสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร ทั้งยังสามารถตอบตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals; SDGs ขององค์การสหประชาชาติ ที่บ่งบอกถึงการให้ความสำคัญของประเทศไทยที่จะส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงเห็นควรให้มีการดำเนินงานโครงการต่อไป และอาจขยายพื้นที่ดำเนินการให้มากขึ้นในอนาคต

คำนำ

โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน เป็นโครงการหนึ่งในโครงการพระราชดำริหลายโครงการของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติและสภาพป่า ต้นน้ำลำธาร และ ขยายผลแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต้นน้ำของกลุ่มน้ำต่างๆ ให้ ประชาชนสามารถอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน ในส่วนของกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการในด้าน ส่งเสริมสุขภาพประชาชน ควบคู่ไปกับการพัฒนางานอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนกลุ่มเปราะบางที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร โดยให้การสนับสนุนทางด้าน วิชาการที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งนอกจากการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภค การเฝ้าระวังสุขภาพของประชาชน จากความเสี่ยงของการปนเปื้อนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเลือดของเกษตรกรจากการประกอบอาชีพหลักแล้ว ต้องมี การให้ความรู้แก่ประชาชน อสม. แกนนำชุมชน โดยให้การอบรม ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพื่อชี้ให้เห็น สถานการณ์ สภาพปัญหา เกิดความตระหนัก และร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มิใช่เพื่อให้มีหลักประกัน เพียงแค่ประชาชนมีน้ำบริโภคที่สะอาด ปลอดภัย มีสุขอนามัยที่ดี ลดความเสี่ยงจากโรคที่เกิดจากสารเคมีกำจัด ศัตรูพืช แต่ยังส่งผลถึงประชาชนผู้บริโภคที่อยู่ท้ายน้ำ จะได้รับผลิตผลทางการเกษตรที่ดีด้วย คุ่มค่ากับงบประมาณ ที่รัฐบาลได้ลงทุนไป ซึ่งจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น

กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานสาธารณสุข 7 จังหวัด และกรมอนามัย จึงได้ดำเนินงานโครงการรักษาน้ำ เพื่อพระแม่ของแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง โดยจะพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเกิดประโยชน์ แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
พฤษภาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	1
คำนำ	3
สารบัญ	4
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	5
วัตถุประสงค์	6
ผลการดำเนินงาน	6
สรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	39
คณะผู้จัดทำ	40

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เป็นแหล่งต้นน้ำ ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด 11 กลุ่มน้ำ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน 4 กลุ่มน้ำ จังหวัดเชียงใหม่ 2 กลุ่มน้ำ จังหวัดเชียงราย น่าน พิจิตร อุตรดิตถ์ และเลย จังหวัดละ 1 กลุ่มน้ำ รวมหมู่บ้านเป้าหมายดำเนินการ 129 หมู่บ้าน ใน 10 อำเภอ ครอบคลุมทั้งสิ้น 2,874.37 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นแหล่งเกษตรกรรมผลิตอาหารเลี้ยงคนไทยทั้งประเทศแหล่งใหญ่แหล่งหนึ่ง รวมถึงเพื่อให้อุตสาหกรรมกับการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็น “ครัวของโลก” การผลิตผลผลิตทางการเกษตรจึงมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจำนวนมาก เพื่อให้ผลผลิตได้ปริมาณ และคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ ส่งผลให้สารเคมีที่เกษตรกรใช้ทั้งใช้อย่างถูกต้อง ใช้มากเกินไปจนเกินจำนวนที่ควรจะเป็น และมีการใช้อย่างไม่มีการป้องกันตัวเอง เสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมีเข้าสู่ร่างกายของเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ รวมถึงคุณภาพน้ำอุปโภค บริโภคไม่ผ่านมาตรฐาน ซึ่งการเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำ ประชาชนมีการใช้น้ำอิงธรรมชาติ เช่น ประปาภูเขาเป็นแหล่งน้ำหลักในการอุปโภค บริโภค บางส่วนใช้ประปาบาดาล และน้ำฝน เนื่องจากประปาเข้าไม่ถึง โดยแหล่งน้ำเหล่านั้นอาจไม่มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำหรือปรับปรุงเพียงเล็กน้อย หรือไม่มีการดูแลบำรุงรักษาระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำที่เพียงพอ ไม่ถูกสุขลักษณะ ส่งผลให้น้ำบริโภคมีคุณภาพไม่เหมาะสมสำหรับการดื่ม และน้ำเหล่านั้นมักประสบปัญหาคุณภาพน้ำ มีปัญหาเรื่องสี ความขุ่น เชื้อจุลินทรีย์ ได้แก่ โคลิฟอร์มแบคทีเรีย และฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ซึ่งเป็นจุลินทรีย์ดัชนีบ่งบอกถึงความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนเชื้อก่อโรค สิ่งสกปรกจากสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคในปัจจุบันของประชาชนในพื้นที่โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในปี 2564 กระทรวงสาธารณสุขได้สำรวจข้อมูลคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ พบไม่ผ่านมาตรฐานร้อยละ 69.19 ซึ่งไม่ผ่านมาตรฐานเพิ่มจากการสำรวจเมื่อปี 2563 ที่ไม่ผ่านมาตรฐาน ร้อยละ 50.22 ในส่วนของการตรวจปริมาณไนโตรเจนโคลีนเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสัมพันธ์กับการตกค้างของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในร่างกาย พบว่าจากการเจาะเลือดตรวจ 2,896 คน พบเสี่ยงและไม่ปลอดภัย ร้อยละ 32.53 ผลปกติและปลอดภัย ร้อยละ 53.66 จึงยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทางไกลทุรกันดารนี้

กระทรวงสาธารณสุข ในฐานะหน่วยงานร่วมสนองพระราชเสาวนีย์ โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการน้ำสะอาดเพื่อการบริโภค สุขอนามัยของประชาชน และการจัดการสิ่งแวดล้อมอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยรับผิดชอบในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิต และการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้จัดทำแผนงานโครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคภายใต้โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการปรับปรุงคุณภาพน้ำที่ใช้บริโภคด้วยวิธีการง่ายๆ ไม่ยุ่งยากสามารถดำเนินการภายในชุมชนเองจึงเป็นช่องทางหนึ่งในการช่วยลดปัญหาสุขภาพจากน้ำบริโภคที่ไม่สะอาด รวมถึงเป็นการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่ป่า การป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร การลดการใช้สารเคมีหรือการปรับเปลี่ยนวิธีการควบคุมป้องกันแมลงศัตรูพืช เพื่อเป็นการป้องกันและลดการเจ็บป่วยจากโรคที่เกิดจากน้ำเป็นสื่อ และโรคที่เกิดจากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมและมีกรมอนามัย โดยสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ เป็นหน่วยงานติดตาม ประสาน รวบรวมผลการดำเนินงาน วิเคราะห์และสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อรายงานต่อที่ประชุมคณะกรรมการโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” โดยประยุกต์ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”

วัตถุประสงค์

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติและสภาพป่าต้นน้ำลำธาร และขยายผลแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต้นน้ำของกลุ่มน้ำต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อให้ประชาชนอาศัยในพื้นที่สูงตระหนักรู้ถึงความสำคัญของต้นน้ำ น้ำ ดิน แหล่งต้นน้ำ และดำรงชีพออยู่กับป่าได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน มีปัจจัยพื้นฐาน สาธารณูปโภคที่เพียงพอ มีรายได้จากการประกอบอาชีพ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี โดยมีศูนย์กลางเครือข่ายการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีระดับชุมชน ลดการบุกรุกทำลายป่า และฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำ ลำธารในพื้นที่เป้าหมาย

ผลการดำเนินงาน

กระทรวงสาธารณสุขดำเนินงานตามแผนงานโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ในหลายกิจกรรม ได้แก่ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาศักยภาพภาคประชาชน อสม. แกนนำชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริเวณในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน และการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัย รวมถึงการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมี อบรมเชิงปฏิบัติการจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน ด้วยการตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย (อ 11) และการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ จัดกิจกรรมการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในชุมชน ได้แก่ จัดกิจกรรมสร้างแหล่งต้นน้ำ การพัฒนาปรับปรุงระบบน้ำเพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเก็บกักน้ำ ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการเติมน้ำฝน โดยการสาธิตการจัดทำถังเก็บน้ำฝนเพื่อใช้กักเก็บน้ำฝนไว้ดื่มในครัวเรือน และน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยการสาธิตวิธีปรับปรุงคุณภาพน้ำโดยใช้เครื่องกรองน้ำ การปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มด้วยคลอรีน เพื่อให้มีน้ำสะอาดไว้ดื่มในครัวเรือน สนับสนุนเครื่องมือและชุดทดสอบสำหรับประชาชน เพื่อการแก้ไขปัญหาการตกค้างของสารเคมีทางการเกษตรในกระแสเลือดเกษตรกร และการเฝ้าระวังโดยภาคประชาชน การพัฒนาและจัดสร้างนวัตกรรมการปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค (งาน R2R) เพื่อการแก้ไข/ปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน และจัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภค รายละเอียดผลการดำเนินงานแยกรายกลุ่มน้ำและรายจังหวัด ดังนี้

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน

รับผิดชอบการดำเนินงาน 4 กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มน้ำปาย กลุ่มน้ำแม่สะงา กลุ่มน้ำของ และกลุ่มน้ำแม่สะมาด – ห้วยหมากกลาง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

พื้นที่กลุ่มน้ำปาย และพื้นที่กลุ่มน้ำแม่สะงา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โครงการหลัก การเฝ้าระวังสุขภาพของเกษตรกรในพื้นที่สูง

งบประมาณ 200,000 บาท (สองแสนบาทถ้วน)

กิจกรรม

1. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน 5 หมู่บ้าน สุ่มตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคจำนวน 8 ตัวอย่าง พบไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย จำนวน 7 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 87.5 โดยไม่ผ่านด้านกายภาพ จำนวน 5 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 62.5 ไม่ผ่านด้านชีวภาพ จำนวน 7 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 87.5

2. เฝ้าระวังสารเคมีตกค้างในเลือดของเกษตรกร พื้นที่กลุ่มน้ำปาย 8 หมู่บ้าน (รพ.สต.ผาบ่อง) คัดกรองจำนวน 1,409 คน พบไม่ปลอดภัย 514 คน (ร้อยละ 36.48) เพื่อสร้างความตระหนักแก่ประชาชนถึงผลเสียต่อสุขภาพ ลดการใช้สารเคมี และการสวมชุดป้องกันอย่างถูกวิธีเมื่อมีการใช้สารเคมีในเกษตร

3. พัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่าย เช่น อสม. แกนนำชุมชน นักเรียนแกนนำ ครู เป็นต้น เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน และการตรวจคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย จำนวน 160 คน (44 หมู่บ้าน) มีภาคีเครือข่ายต้นแบบการถ่ายทอดความรู้ จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 98.12 ภาคีเครือข่ายมีองค์ความรู้ที่ถูกต้อง สามารถถ่ายทอด และตรวจคุณภาพน้ำด้วยชุดทดสอบอย่างง่ายในชุมชนได้

4. ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการต้มน้ำฝน และน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยการสาธิตวิธีปรับปรุงคุณภาพน้ำโดยใช้เครื่องกรองน้ำ เพื่อให้มีน้ำสะอาดไว้ดื่มในครัวเรือน 160 ครัวเรือน (44 หมู่บ้าน) มีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมจำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 95.25 กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ และสามารถปรับปรุงคุณภาพน้ำจากเครื่องกรองน้ำไว้ใช้ในครัวเรือน และสามารถถ่ายทอดสู่ชุมชนได้

5. จัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน 44 หมู่บ้าน

6. นิเทศติดตามการดำเนินงานของพื้นที่โครงการ 1 ครั้ง/1 อำเภอ (นิเทศร่วมกับทีมนิเทศระดับจังหวัด)

ผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 ผลการสุ่มตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภคในครัวเรือนและชุมชน

พารามิเตอร์	หน่วย	มาตรฐาน	บ้าน อสม บ้านพอ นาคี	บ้านหมอ ยุทธ บ้านพอ นาคี	ตู้ น้ำ ประจํารัฐ โรงพัก หมอกจํา แป	อ่างล้าง จาน ครัว กรุงเทพ	น้ำดื่ม ครัว กรุงเทพ	รร. บ้านเมือง แพม	รร. บ้านเมือง แพม	รร. บ้านเมือง แพม
ชนิดตัวอย่างน้ำ			ประปา ภูเขาผ่าน กรอง	ประปา ภูเขาผ่าน กรอง	ประปา ภูเขาผ่าน กรอง	ประปา กปภ.	ประปา กปภ. ผ่านกรอง	ประปา ภูเขา	ประปา ภูเขาผ่าน กรอง 1	ประปา ภูเขาผ่าน กรอง 2
Colour	Pt-Co	≤15	34	24	3	ND	ND	10	12	13
Turbidity	NTU	≤5	0.55	0.22	0.18	0.86	0.24	10.2	16.0	8.28
pH		6.5-8.5	7.5	7.3	8.3	7.2	7.3	7.8	7.7	7.8
TDS	mg/l	≤500	62	54	120	109	110	65	63	64
Hardness	mg/l	≤300	7	8	79	74	74	34	34	21
Sulphate	mg/l	≤250	ND	1	1	23	25	3	3	3
Chloride	mg/l	≤250	1	1	1	4	4	2	1	2
Nitrate	mg/l	≤50	0.37	0.27	0.79	1.52	1.25	0.72	0.73	0.86
Fluoride	mg/l	≤0.7	0.12	ND	0.13	ND	ND	0.12	ND	0.11
Iron	mg/l	≤0.3	<0.032	<0.032	<0.032	0.092	0.042	0.125	0.152	0.082
Manganese	mg/l	≤0.3	ND	ND	ND	ND	<0.007	0.039	0.084	0.007
Copper	mg/l	≤1	ND	ND	ND	ND	<0.012	ND	ND	ND
Zinc	mg/l	≤3	ND	<0.029	ND	ND	<0.029	ND	0.046	ND
Lead	mg/l	≤0.01	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Chromium	mg/l	≤0.05	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Cadmium	mg/l	≤0.003	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Arsenic	mg/l	≤0.01	ND	ND	<0.005	ND	ND	<0.005	<0.005	ND
Mercury	mg/l	≤0.001	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Coliform bacteria	MPN/100 mL	<1.1	>23	23	>23	<1.1	1.1	>23	>23	>23
Feacal Coliform bacteria	MPN/100 mL	<1.1	9.2	2.2	9.2	<1.1	<1.1	>23	>23	>23

รูปประกอบกิจกรรม

1. การส่งเสริมและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน

2. การพัฒนาศักยภาพแกนนำภาคีเครือข่าย และจัดทำฐานข้อมูลคุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน

3. การเฝ้าระวังสารเคมีตกค้างในเกษตรกร

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

รับผิดชอบการดำเนินงาน 2 กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มน้ำแม่หาด และกลุ่มน้ำปิงน้อย

พื้นที่กลุ่มน้ำแม่หาด อำเภออมก๋อย

พื้นที่กลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอแม่แจ่ม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการหลัก ส่งเสริมสุขภาพดี ชีวิตปลอดภัยภายใต้ภาคีเครือข่าย กลุ่มน้ำแม่หาด ตำบลแม่ต๋อน อำเภออมก๋อย

จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2563

หลักการและเหตุผล

กลุ่มน้ำในจังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่เป้าหมาย 2 กลุ่มน้ำ ได้แก่ พื้นที่ชุมชนกลุ่มแม่ น้ำหาด อำเภออมก๋อยและพื้นที่ชุมชนกลุ่มแม่ น้ำปิง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำ รวมถึงมีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะน้ำบริโภคต้องเป็นน้ำที่สะอาดมีคุณภาพ น้ำที่ใช้ในครัวเรือนส่วนใหญ่พบว่ายังไม่สะอาดปลอดภัยตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำบริโภคของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จากการดำเนินงานในปี 2563 ที่ผ่านมา พบว่ามีการปนเปื้อนของแบคทีเรีย สนิมเหล็ก (เฟอร์รัสออกไซด์) เนื่องจากความสะอาดของภาชนะเก็บน้ำ เครื่องกรองน้ำและความไม่ถูกสุขลักษณะของวิธีการเก็บน้ำ ทำให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินอาหารที่มีน้ำเป็นสื่อ นอกจากนี้กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ทั้ง 2 กลุ่มแม่น้ำยังมีการใช้สารเคมีทางการเกษตรจำนวนมาก ซึ่งสารเคมีทางการเกษตรมีความเป็นพิษและอันตรายต่อสุขภาพ สามารถเข้าสู่ร่างกายได้หลายทาง ทั้งจากการสัมผัสทางผิวหนัง การหายใจหรือสูดดมเอาละอองที่ฟุ้งกระจายในอากาศรวมทั้งการรับประทานอาหารและน้ำดื่มที่มีสารเคมีปนเปื้อน ประกอบกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีที่ไม่ปลอดภัย ทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากสารเคมีเพิ่มขึ้น เช่น การพ่นสารเคมีได้ลม การสวมเสื้อผ้าเปื้อนสารเคมี เป็นต้น จากการตรวจเฝ้าระวังสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ตกค้างในร่างกายเกษตรกรในพื้นที่โครงการพบมีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยสูง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว ดังนั้นกิจกรรมการเฝ้าระวังป้องกันคุณภาพน้ำบริโภคและการตรวจหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการดำเนินการต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ชุมชนกลุ่มแม่ น้ำหาด อำเภออมก๋อย และกลุ่มแม่ น้ำปิง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ชุมชนกลุ่มแม่ น้ำหาด อำเภออมก๋อย และกลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเฝ้าระวังระดับสารเคมีตกค้างในเลือดของเกษตรกรและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรและพฤติกรรมการบริโภคที่ปลอดภัย

งบประมาณ 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน)

ระยะเวลาดำเนินการ 1 มกราคม ถึง 30 กันยายน 2564

กิจกรรม

- จัดซื้อวัสดุวิทยาศาสตร์การแพทย์ เช่น

- Blood Lancelts (เข็มเจาะเลือด)
- กระจกสไลด์ ขอบฝ้า
- ดินน้ำมันอุดหลอด (Sigillum Wax)
- Capillary Tube
- แอลกอฮอล์ 70%
- สำลีก้อนเล็ก
- ถุงมือยางปลอดเชื้อ
- กระดาษ Reactive Paper

- จัดซื้อธาราจีต และเบคกิ้งโซดา สนับสนุนให้เกษตรกรตัวอย่างมีการปรับพฤติกรรม โดยการดื่มธาราจีตเพื่อลดสารพิษในร่างกาย และการใช้เบคกิ้งโซดาในการล้างผักและผลไม้เพื่อลดสารพิษ สารกำจัดศัตรูพืช สารเคมีทางการเกษตรที่ปนมากับผักและผลไม้

จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาศักยภาพภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภค ในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2564 กลุ่มน้ำที่ 1 ในวันที่ 4 มีนาคม 2564 ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านชีแบร ตำบลแม่ต๋น อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และ กลุ่มน้ำที่ 2 ในวันที่ 11 มีนาคม 2564 ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่แฮใต้ ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ช่วงเช้า เป็นการบรรยายให้ความรู้ในเรื่องของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการเฝ้าระวังสุขภาพ โดยการเจาะเลือดตรวจหาเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร รวมถึงการปรับพฤติกรรมสุขภาพในการรับประทานสมุนไพรรางจืดเพื่อช่วยขับสารพิษออกจากร่างกาย และการบริโภคผักและผลไม้ที่สะอาดและปลอดภัย โดยการล้างผักผลไม้ด้วยเบคกิ้งโซดาเพื่อลดสารพิษได้สูงถึง 90 ถึง 95 เปอร์เซ็นต์

ช่วงบ่าย ฝึกปฏิบัติการเก็บตัวอย่างน้ำบริโภคส่งตรวจห้องปฏิบัติการ เพื่อการเฝ้าระวัง โดยสอนเทคนิคการเก็บน้ำแบบ Aseptic technique ซึ่งเก็บตัวอย่างน้ำชุมชนละ 2 ตัวอย่าง ได้แก่ ต้นท่อและปลายท่อของประปาภูเขาของชุมชน

- ลงพื้นที่เก็บตัวอย่างน้ำบริโภคในพื้นที่ชุมชนลุ่มแม่น้ำหาด อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแม่ระอาโน บ้านลูกดู บ้านจกปึก บ้านชีแบร บ้านสบหาด และบ้านห้วยไก่อ่ป่า จำนวน 12 ตัวอย่าง และลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านหลักบ้านเซโดซา, บ้านบอเด และบ้านแม่แฮใต้ จำนวน 6 ตัวอย่าง

- ตรวจคัดกรองหาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างในร่างกายของเกษตรกรในพื้นที่ชุมชนลุ่มแม่น้ำหาด อำเภอมก๋อย จำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแม่ระอาโน, บ้านลูกดู, บ้านจกปึก, บ้านชีแบร, บ้านสบหาดและบ้านห้วยไก่อ่ป่า และลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านหลักบ้านเซโดซา, บ้านบอเด และบ้านแม่แฮใต้ รวมจำนวน 100 คน

- เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อสม. ผู้นำชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค มาสนทนากลุ่ม เพื่อสรุปผล หาแนวทางการดำเนินงานในครั้งต่อไป และ สรุปผลการดำเนินงาน นำเสนอต่อผู้บริหารของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ และแหล่งสนับสนุนงบประมาณจากกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อไป

ผลการดำเนินงาน

การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ บริเวณในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2564 โดยจัดอบรม 2 อำเภอ

ภาคีเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ชุมชนลุ่มแม่น้ำหาด จำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแม่ระอาใน, บ้านลูกดู, บ้านจกปก, บ้านแม่ระอานอก, บ้านสบหาดและบ้านห้วยไก่อ่า ตำบลแม่ตื่น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 4 มีนาคม 2564 ณ ห้องประชุมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และภาคีเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปิงน้อย จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านหลักบ้านเซโดชา, บ้านบอเด และบ้านแม่แอใต้ ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 11 มีนาคม 2564 ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่แอใต้ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีจำนวน ผู้เข้าร่วมอบรม หมู่บ้านละ 3 คน

รูปภาพที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายภาคประชาชน ลุ่มน้ำแม่หาด อำเภอแม่อมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

รูปภาพที่ 2 การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายภาคประชาชน ลุ่มน้ำแม่ปิง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

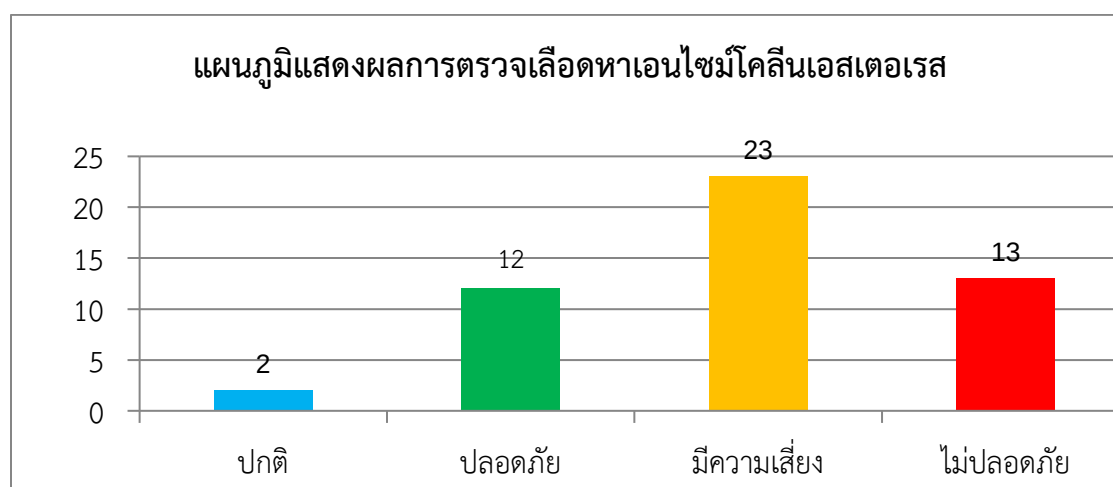

ผลการอบรม พบว่า ภาควิชาเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริเวณในพื้นที่ชุมชนของตนเอง

ตารางที่ 1 การตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำหาด อำเภอมกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 หมู่บ้าน (ผลการตรวจเลือดหาเอนไซม์โคลินเอสเตอเรส)

ผลตรวจ	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ	2	4.00
ปลอดภัย	12	24.00
มีความเสี่ยง	23	46.00
ไม่ปลอดภัย	13	26.00
รวม	50	100.00

แผนภูมิที่ 1 ผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำหาด อำเภอมกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 หมู่บ้าน (ผลการตรวจเลือดหาเอนไซม์โคลินเอสเตอเรส)

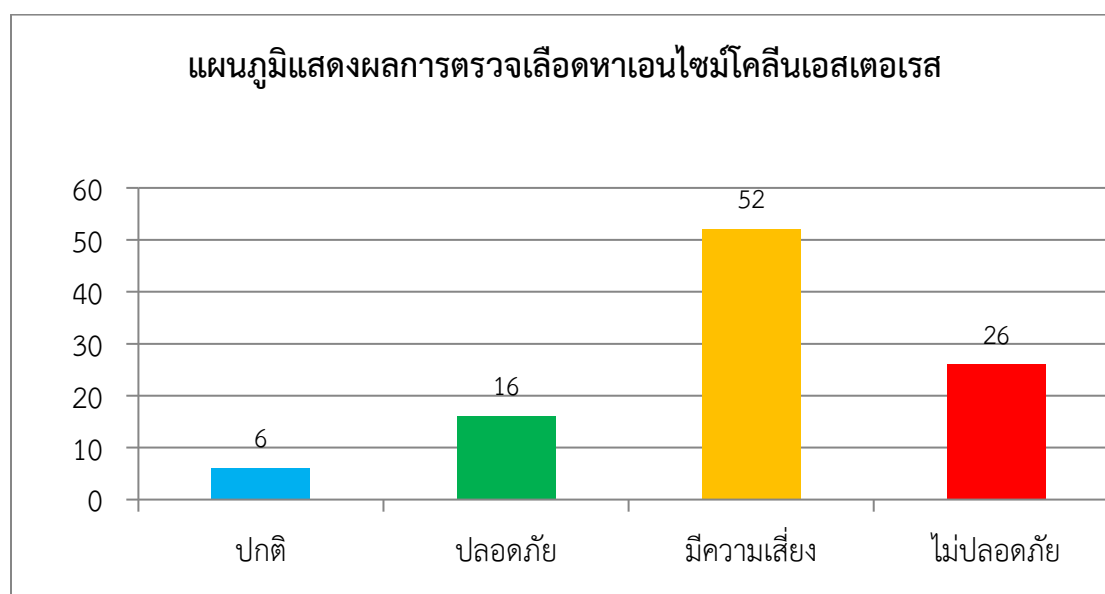

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2564 ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำหาด อำเภอมกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 หมู่บ้าน ได้รับการเจาะเลือดทั้งหมด 50 คน อยู่ในระดับเสี่ยงจำนวน 23 คน รองลงมาอยู่ในระดับไม่ปลอดภัยจำนวน 13 คน ระดับปลอดภัยจำนวน 12 คน และระดับปกติจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00, 26.00, 24.00 และ 4.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2564 ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 หมู่บ้าน (ผลการตรวจเลือดหาเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส)

ผลตรวจ	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ	3	6.00
ปลอดภัย	8	16.00
มีความเสี่ยง	26	52.00
ไม่ปลอดภัย	13	26.00
รวม	50	100.00

แผนภูมิที่ 2 ผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 หมู่บ้าน (ผลการตรวจเลือดหาเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส)

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการตรวจคัดกรองหาสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2564 ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้รับการเจาะเลือดทั้งหมด 50 คน อยู่ในระดับเสี่ยงจำนวน 26 คน รองลงมาอยู่ในระดับไม่ปลอดภัยจำนวน 13 คน ระดับปลอดภัยจำนวน 8 คน และระดับปกติจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00, 26.00, 16.00 และ 6.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำประปาภูเขา ลุ่มน้ำแม่หาด อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

พารามิเตอร์	หน่วย	มาตรฐาน	ต้นท่อบ้านลู่ดู	ปลายท่อบ้านลู่ดู	ต้นท่อบ้านสบหาด	ปลายท่อบ้านสบหาด	ต้นท่อบ้านห้วยป่าไก่อ	ปลายท่อบ้านห้วยป่าไก่อ	ต้นท่อบรรพ.สบ.บ้านชีแบร	ปลายท่อบรรพ.สบ.บ้านชีแบร	ต้นท่อบ้านจกปึก	ปลายท่อบ้านจกปึก	ต้นท่อบ้านแม่ระอาใน	ปลายท่อบ้านแม่ระอาใน
Colour	Pt-Co	≤15	20	10	30	20	10	10	20	10	20	20	10	0
Turbidity	NTU	≤5	0.75	0.75	9.58	9.37	2.94	2.13	0	0.1	1.38	1.12	0	0
pH		6.5-8.5	6.57	6.6	6.70	6.75	6.81	6.81	6.99	6.97	6.88	6.9	6.96	7.0
TDS	mg/l	≤500	5	7	25	29	19	25	11	10	21	22	23	23
Hardness	mg/l	≤300	6	9	15	15	15	18	18	24	18	18	18	18
Sulphate	mg/l	≤250	1.4959	1.499	2.36	2.355	1.649	1.6638	1.498	1.49	1.638	1.658	1.54	1.55
Chloride	mg/l	≤250	0.5435	0.5512	1.248	1.259	0.998	1.0807	0.6842	0.690	0.584	0.58	0.486	0.48
Nitrate	mg/l	≤50	ND	ND	1.148	1.174	1.31	1.3625	1.374	1.47	1.128	5.777	0.9	0.93
Nitrite	mg/l	≤3	2.1446	0.9888	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Fluoride	mg/l	≤0.7	0.1248	0.124	0.3199	0.323	0.23	0.2325	0.1188	0.117	0.178	0.18	0.218	0.22
Iron	mg/l	≤3	0.002	ND	0.053	0.061	0.033	0.031	0.007	0.007	0.012	0.012	ND	ND
Manganese	mg/l	≤3	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Copper	mg/l	≤1	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Zinc	mg/l	≤3	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Lead	mg/l	≤0.01	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Chromium	mg/l	≤0.05	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Cadmium	mg/l	≤0.003	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Arsenic	mg/l	≤0.01	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Mercury	mg/l	≤0.001	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND	ND
Coliforms bacteria	MPN/100 ml	<1.1	<1.1	23	1100	240	43	1100	>2400	1100	1100	23	240	23
Faecal coliform bacteria	MPN/100 ml	<1.1	<1.1	9	240	150	9	23	<1.1	93	240	<1.1	93	<1.1

ตารางที่ 4 ผลตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำประปาภูเขา ลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

พารามิเตอร์	หน่วย	มาตรฐาน	ต้นท่อ บ้านบอเด	ปลายท่อ บ้านบอเด	ต้นท่อ บ้านแม่แอใต้	ปลายท่อ บ้านแม่แอใต้	ต้นท่อ บ้านเซโดชา	ปลายท่อ บ้านเซโดชา
Colour	Pt-Co	≤15	30	20	0	10	0	0
Turbidity	NTU	≤5	0.43	0	0	0	0	0
pH		6.5-8.5	9.38	7.45	8.9	7.49	7.78	8.21
TDS	mg/l	≤500	51	33	47	22	43	41
Hardness	mg/l	≤300	57	21	21	36	33	33
Sulphate	mg/l	≤250	3.65	2.63	2.62	2.61	1.48	1.48
Chloride	mg/l	≤250	0.95	0.95	0.798	0.935	0.87	0.86
Nitrate	mg/l	≤50	1.15	1.25	Not detected	1.41	1.29	Not detected
Nitrite	mg/l	≤3	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected
Fluoride	mg/l	≤0.7	0.124	0.11	0.117	0.115	0.12	0.115
Iron	mg/l	≤3	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected
Manganese	mg/l	≤3	0.051	0.011	0.001	0.001	Not detected	Not detected
Copper	mg/l	≤1	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected
Zinc	mg/l	≤3	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected
Lead	mg/l	≤0.01	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected
Chromium	mg/l	≤0.05	0.001	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected
Cadmium	mg/l	≤0.003	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected
Arsenic	mg/l	≤0.01	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected
Mercury	mg/l	≤0.001	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected	Not detected
Coliforms bacteria	MPN/100 ml	<1.1	>2400	23	<1.1	<1.1	<1.1	<1.1
Faecal coliform bacteria	MPN/100 ml	<1.1	>2400	<1.1	<1.1	<1.1	<1.1	<1.1

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

- ช่วงดำเนินการติดปัญหาอุปสรรคเรื่องการระบาดของโรคโควิด - 19 พื้นที่ที่มีการระบาด เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติงานค่อนข้างเยาะ การดำเนินการในส่วนของการเจาะเลือดล่าช้า
- คุณภาพน้ำที่ใช้ในพื้นที่จำนวนมากไม่ผ่านมาตรฐาน พารามิเตอร์ส่วนใหญ่ที่ไม่ผ่านจะเป็น สี ความขุ่น ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) โคลิฟอร์มแบคทีเรีย และฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย เพราะเป็นประปาภูเขา ประชาชนจะพักน้ำเก็บไว้แล้วต่อตรงใช้งาน โดยไม่มีการปรับปรุงคุณภาพ จึงมีความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนผู้ใช้น้ำได้ โดยหน่วยงานสาธารณสุขได้แจ้งคืนผลน้ำพร้อมคำแนะนำปรับปรุงคุณภาพน้ำแยกตามพารามิเตอร์ พร้อมทั้งได้สนับสนุนคลอรีนให้พื้นที่ทุกหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการฆ่าเชื้อโรค
- ชุมชนในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินไม่มีงบประมาณในการจัดสร้างระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภค
- งบประมาณโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปีไม่เพียงพอ ส่งผลให้จากแผนเดิมที่จะเจาะเลือด 2 ครั้ง ก่อนและหลังการให้มาตรการ แต่บังคับจำกัดทำให้เจาะได้เพียงครั้งเดียว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรและพฤติกรรมกรบริโภคที่ปลอดภัยเป็นกลุ่มตัวอย่างทางสุขภาพได้
2. งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมค่อนข้างจำกัด

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย

รับผิดชอบการดำเนินงาน ๑ กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มน้ำแม่คำ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงาน แผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุขและเสริมสร้างสุขภาพเชิงรุก

โครงการหลัก โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร (กิจกรรมภายใต้โครงการ รั้งน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน กลุ่มน้ำคำ) ประจำปีงบประมาณ 2564

หลักการและเหตุผล

โครงการ “รั้งน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ณ บ้านห้วยห้วยกป่าโซ ได้นำภารกิจของหน่วยงานต่างๆ ที่ดำเนินการในสถานี่พัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริที่มีอยู่เดิมขยายผลสู่หมู่บ้านใกล้เคียง 4 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่บ้านหลัก คือ บ้านห้วยห้วยกป่าโซ (ห้วยห้วยก ห้วยห้วยกลาง มโนสุจริต) และหมู่บ้านบริวาร ได้แก่ บ้านโป่งไฮ-ป่าแอ บ้านห้วยหมาก บ้านเล้าลัว (ลีซอใหม่) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเล้าลัวได้ร่วมดำเนินการตามโครงการดังกล่าวมาตั้งแต่ปี 2554 ทั้งการรักษาสภาพทรัพยากรแหล่งน้ำ และการดูแลสุขภาพให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ซึ่งจากการดำเนินงาน พบว่าประชาชนมีความตระหนักในสุขภาพของตนเอง การดำรงชีวิตอยู่แบบพอเพียง การใช้ทรัพยากรป่าไม้ แหล่งน้ำอย่างมีคุณค่า แต่อุปสรรคที่สำคัญคือสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การดำรงชีวิตแบบเร่งด่วน ทำให้พบปัญหาการใช้สารเคมีในการเพิ่มผลผลิตในพื้นที่เกษตรกรรมของตนเองที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี และขาดองค์ความรู้ในการดูแลตนเองและวิธีการใช้สารเคมีต่างๆ อย่างถูกต้อง ดังนั้นทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเล้าลัวจึงได้จัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการนี้ขึ้นมา เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้และดำเนินการตรวจสอบหาสารพิษแบบเบื้องต้นแก่เกษตรกรในพื้นที่ของโครงการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ความรู้กับชุมชน/เกษตรกรเรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชแบบถูกต้อง
 2. เพื่อตรวจสอบหาสารพิษแบบเจาะเลือดจากปลายนิ้วในเกษตรกร
 3. เพื่อให้ภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและชุมชน มีส่วนร่วมในการตระหนักถึงพิษภัยจากสารเคมีทางการเกษตร
- งบประมาณ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

ระยะเวลาดำเนินการ เดือนตุลาคม 2563 - มิถุนายน 2564

กิจกรรม:

1. อบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชแบบถูกต้อง และการเจาะเลือดหาสารพิษจากปลายนิ้ว ในวันที่ 26 เมษายน 2564 ณ ศูนย์เด็กเล็กบ้านโป่งไฮและป่าแอ ตำบลแม่สลองใน อำเภอมะป้าหลวง จังหวัดเชียงราย

เป้าหมาย ประชากรบ้านป่าแอ บ้านเสาะใส บ้านโป่งไฮ และภาคีเครือข่ายในชุมชน ตำบลแม่สลองใน อำเภอมะป้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งหมด 150 คน

ผลการอบรม

ได้อบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง สถานการณ์สารเคมีของเกษตรกร การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร การตระหนักถึงพิษภัยจากสารเคมีทางการเกษตร สุขภาพดีด้วยหลัก 3 อ. และการเจาะเลือดหาสารพิษจากปลายนิ้ว แปรผลการเจาะเลือดและวิธีการกำจัดสารพิษ

สรุปผลการตรวจประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ ในการทำงานของเกษตรกรจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช หมู่บ้านโป่งไฮและบ้านป่าแอ หมู่ที่ 21ตำบลแม่สลองใน อำเภอมะป้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 150 คน ดังนี้

ร้อยละ ผลการเจาะเลือดตรวจคัดกรอง			
ปกติ	ปลอดภัย	มีความเสี่ยง	ไม่ปลอดภัย
15.33	16.67	29.33	38.67

จากการสังเกต

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนตั้งใจฟัง สอบถามระหว่างการบรรยาย และให้ความร่วมมือในการตรวจหาสารพิษ แต่ก็ยังมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีอายุมากหลายๆท่านยังไม่เข้าใจ แต่สำหรับผู้เข้าอบรมที่เป็นวัยรุ่นมีความเข้าใจ สามารถถามตอบกับวิทยากรได้

สิ่งที่สังเกตเห็น

จากการดำเนินงานโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร แก่เกษตรกร และประชาชนทั่วไปที่มีภาวะเสี่ยงในหมู่บ้านโป่งไฮ จำนวน 150 คน พบว่า การให้ความรู้ การสื่อสารต้องแปลหลายภาษาในการสอนครั้งเดียวกัน ได้แก่ ภาษาอาข่า ลาหู่ ยังขาดการติดตามประเมินผลหลังจากที่ได้รับขงรางวัล ในกลุ่มที่มีผลเลือดไม่ปลอดภัย

2. จัดซื้ออุปกรณ์ในการตรวจเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร ได้แก่ กระดาษทดสอบหาปริมาณโคลีนเอสเตอเรส เข็มเจาะเลือด สำลีแอลกอฮอล์ ถูมือ

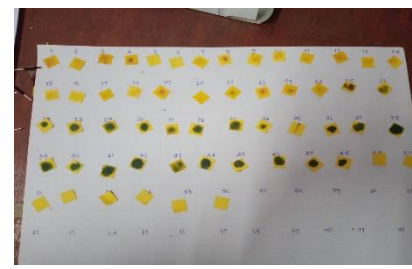
3. อบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน ในวันที่ 27 เมษายน 2564 ณ ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเล้าลัว ตำบลแม่สลองใน อำเภอมะป้าหลวง จังหวัดเชียงราย

เป้าหมาย ผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวนทั้งหมด 50 คน

4. สุ่มตรวจคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน ไตรมาสละ 1 ครั้ง จำนวน 3 ครั้ง

ผลการตรวจโคลิฟอร์มแบคทีเรียขั้นต้นในน้ำดื่มของประชาชน (ตรวจสอบโดยใช้ชุดน้ำยาตรวจเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรียขั้นต้นในน้ำบริโภค (อ.11) ในวันที่ 27 เมษายน 2564 ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเล้าลัว ตำบลแม่สลองใน อำเภอมะป้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 22 ตัวอย่าง พบการตรวจสอบพบว่า ไม่พบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย 2 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 9.09 และพบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย 20 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 90.9

รูปประกอบกิจกรรม

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

รับผิดชอบการดำเนินงาน 1 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำขุนน่าน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการหลัก โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน พื้นที่โครงการปาร์กซ์น้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดน่าน ปีงบประมาณ 2564

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน และชุมชน พื้นที่รักษน้ำ เพื่อพระแม่ของแผ่นดินจังหวัดน่าน
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพครู แก่นนำชุมชน ในการเฝ้าระวังและถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการน้ำดื่มใน

ครัวเรือนและชุมชน

พื้นที่ดำเนินงาน: หมู่บ้านห้วยโชน หมู่ 2 ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวนทั้งหมด 117 หลังคาเรือน

งบประมาณ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

กิจกรรม

1. กิจกรรมอบรมให้ความรู้ประชาชน เรื่องพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพน้ำสะอาด ระบบกรองน้ำ เพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน การกักเก็บน้ำ การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และแนวทางวิธีการหาแหล่งต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์เพื่อเพียงพอต่อคนในชุมชน ในวันที่ 7 มิถุนายน 2564 ณ ศาลาประชาคมบ้านห้วยโชน หมู่ 2 ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 50 คน วิทยากรจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ่อเกลือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงพญา

2. จัดกิจกรรมการสร้างแหล่งต้นน้ำ การพัฒนาปรับปรุงระบบน้ำ เพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเก็บกักน้ำ การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อเพียงพอต่อคนในชุมชนโดยคนในชุมชน

3. พัฒนารูปแบบ/นวัตกรรมการปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค (งาน R2R) เพื่อการแก้ไข/ปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน โดยจัดทำระบบถังน้ำวนประปาภูเขาตกตะกอน ด้วยแท่งน้ำสแตนเลส ขนาด 2,000 ลิตร 2 ใบ

4. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน ด้วยชุดทดสอบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำ (อ 11) จำนวน 117 หลังคาเรือน (สนับสนุนชุดทดสอบ โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน)

5. ปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน ด้วยคลอรีนเข้มข้น 2% (อ 32) หรือหยดทิพย์ (สนับสนุนคลอรีนน้ำ โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน)

6. ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการใช้น้ำฝน โดยการสาธิตการจัดทำถังเก็บน้ำฝนเพื่อใช้กักเก็บ น้ำฝนไว้ดื่มในครัวเรือน

7. จัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคในชุมชนบ้านห้วยโชน หมู่ 2 ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

8. ติดตามผลการดำเนินงาน

9. จัดกิจกรรมอบรมสรุปผลและถอดบทเรียนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน พื้นที่โครงการปักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดน่าน ปีงบประมาณ 2564 ในวันที่ 12 กรกฎาคม 2564 ณ ศาลาประชาคมบ้านห้วยโชน หมู่ 2 ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 50 คน

ผลการดำเนินงาน

1. ประชาชน จำนวน 117 หลังคาเรือน ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำ การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพน้ำ ตลอดจนการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน สามารถร่วมกันจัดการน้ำในชุมชนได้
2. แกนนำชุมชนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชนได้
3. มีชุดสาธิตนวัตกรรมการปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค ระบบน้ำวนตกตะกอนประปาภูเขา (แท่งค้ำน้ำ สแตนเลส ขนาด 2,000 ลิตร 2 ใบ) (งาน R2R) ณ สุขศาลาร่วมใจบ้านห้วยโชน เพื่อเป็นแบบอย่างให้ชุมชนได้เรียนรู้และสามารถพัฒนารูปแบบหรือนวัตกรรมการปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคในการแก้ไขหรือปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคในชุมชนในอนาคตได้
4. มีฐานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน
5. มีระบบเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน ด้วยชุดทดสอบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ในน้ำและน้ำแข็ง (อ 11) จำนวน 117 หลังคาเรือน

ปัญหา อุปสรรค

พื้นที่ดำเนินโครงการหมู่บ้านห้วยโชน หมู่ 2 ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นหมู่บ้านที่อยู่บนบนภูเขาสูงชัน ห่างจากตัวอำเภอบ่อเกลือประมาณ 20 กิโลเมตร ถนนลาดยางระยะทางประมาณ 11 กิโลเมตร ถนนลูกลังเป็นหลุมเป็นบ่อบนภูเขาชัน อีกประมาณ 9 กิโลเมตร การเดินทางและขนย้ายอุปกรณ์ค่อนข้างลำบาก

ข้อเสนอแนะ

เป็นโครงการที่เกิดประโยชน์สำหรับพื้นที่ในถิ่นทุรกันดาร ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลความเจริญ มีความรู้ในการจัดหาน้ำสะอาดไว้บริโภค บริโภคในครัวเรือน พัฒนาระบบการจัดการคุณภาพน้ำ เห็นควรขยายพื้นที่ดำเนินการ

รูปประกอบกิจกรรม

1 กิจกรรมอบรมให้ความรู้ประชาชน เรื่องพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพที่สะอาด ระบบกรองน้ำ เพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน การกักเก็บน้ำ การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และแนวทางวิธีการหาแหล่งต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ เพื่อเพียงพอต่อคนในชุมชน ในวันที่ 10 มิถุนายน 2564 ณ ศาลาประชาคมบ้านห้วยโธน หมู่ 2 ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

วิทยากรจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ่อเกลือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงพญา

2. กิจกรรมการสร้างแหล่งต้นน้ำ การพัฒนาปรับปรุงระบบน้ำ เพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน การกักเก็บน้ำ การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อเพียงพอต่อคนในชุมชนโดยคนในชุมชน

4. ชุดสาธิตระบบน้ำวนตกตะกอนประปาภูเขา สุขศาลารวมใจบ้านห้วยโตน

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก

รับผิดชอบการดำเนินงาน 1 กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มน้ำภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

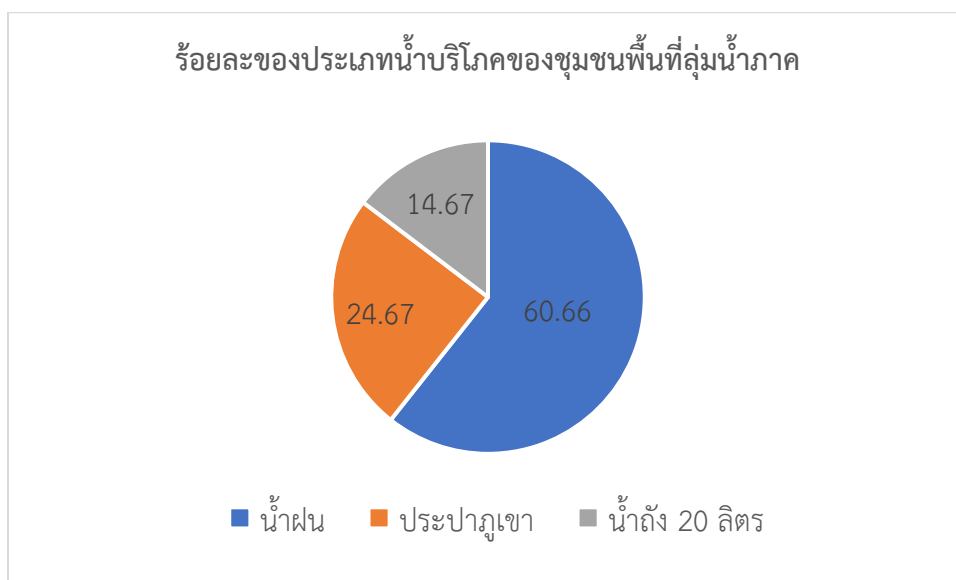
งบประมาณ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

กิจกรรม

โครงการพัฒนาระบบจัดการคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน

1. สนับสนุนการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและอาหารในชุมชน

จัดอบรมการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและอาหารในชุมชน การทำความสะอาดที่เก็บน้ำอุปโภคบริโภคในชุมชน ให้ความรู้แก่ครัวเรือน เรื่อง การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำ ให้ความรู้ส่งเสริมให้ครัวเรือน ชุมชน ปรับปรุงคุณภาพน้ำโดยการต้ม/ใช้เครื่องกรองน้ำ จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 6 บ้านรักไทย หมู่ 7 บ้านนุชเทียน และหมู่ 9 บ้านชำนาญจ้อย รวมจำนวน 164 คน พบว่า พื้นที่ดื่มจากถังเก็บน้ำฝนในครัวเรือน ร้อยละ 60.66 น้ำประปาภูเขา ร้อยละ 24.67 ชื้อน้ำถังดื่ม ร้อยละ 14.67

2. จัดซื้อชุดตรวจสอบการปนเปื้อนเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรียในอาหาร ภาชนะ และมีผู้สัมผัสอาหาร (SI 2) จำนวน 150 ชุด

3. จัดซื้อชุดทดสอบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำ (อ 11) จำนวน 60 ชุด

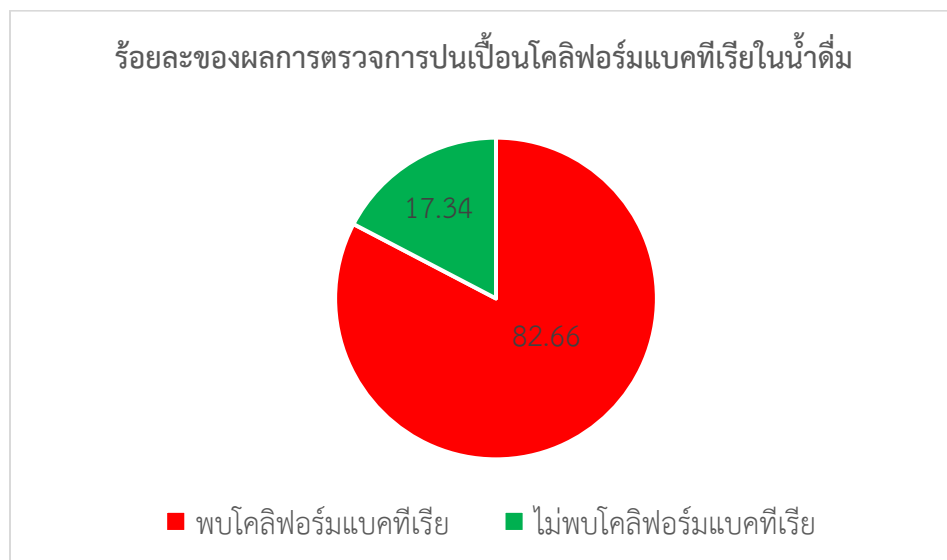
2. พัฒนาภาคีเครือข่ายด้านการจัดการคุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน

พัฒนาภาคีเครือข่าย ได้แก่ อสม. แกนนำ ชุมชนแกนนำ เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน การตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย และส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำในชุมชน และฝึกปฏิบัติการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและทำความสะอาดที่เก็บน้ำอุปโภคบริโภค

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม หมู่ 6 บ้านรักไทย (10 คน)
 หมู่ 7 บ้านนุชเทียน (10 คน)
 หมู่ 9 บ้านชำนาญจ้อย (10 คน)

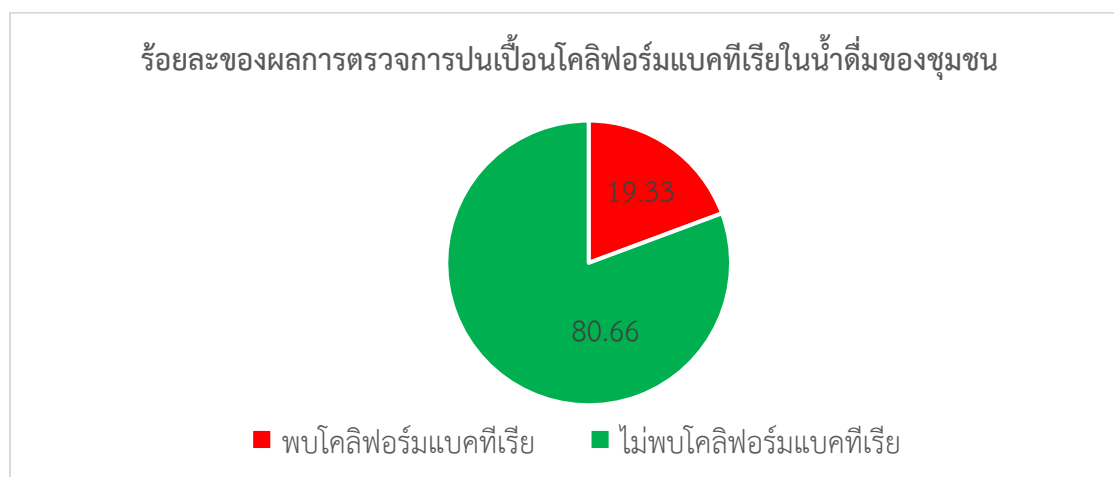
รวมจำนวน 30 คน

ผลการตรวจสอบเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่ายในการฝึกปฏิบัติการ พบว่า โดยภาพรวมแล้วส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน พบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำดื่ม จำนวน 124 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 82.66 และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 26 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 17.34

3. สนับสนุนการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและอาหารในชุมชน

ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย พบว่า โดยภาพรวมแล้วส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์ พบปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย จำนวน 29 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 19.33 และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 121 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 80.66

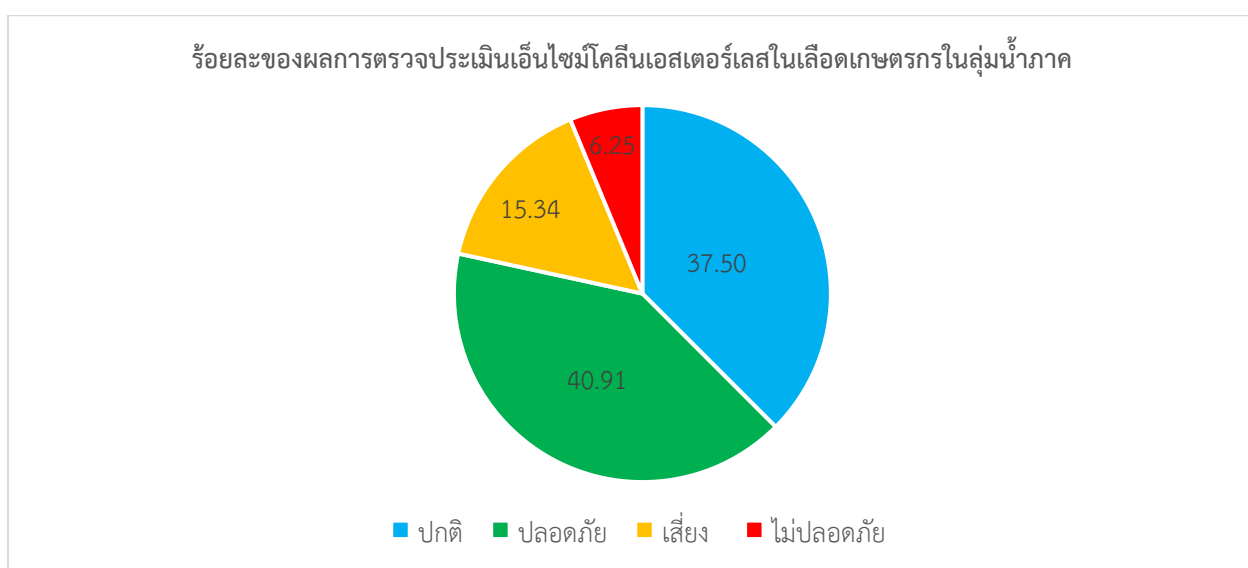

โครงการเฝ้าระวังและลดผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกร

1. คัดกรองตรวจหาเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส (สารเคมีฆ่าแมลง) ตกค้างในเลือดเกษตรกร

คัดกรองตรวจหาเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส (สารเคมีฆ่าแมลง) ตกค้างในเลือดเกษตรกร เพื่อประเมินความเสี่ยงของโรค โดยการใช้แบบคัดกรองความเสี่ยงการตกค้างของสารเคมีในเลือดกลุ่มเกษตรกร และกลุ่มเสี่ยงของผู้สัมผัสสารเคมี และเจาะเลือดตรวจวิเคราะห์ความเสี่ยงสารเคมีตกค้างในเลือด โดยใช้ชุดทดสอบโคลีนเอสเตอเรส โดยสนับสนุนให้ทุกหมู่บ้านในเขตพื้นที่ รพ.สต.บ้านนุขเทียน ได้แก่ หมู่ 6 บ้านรักไทย หมู่ 7 บ้านนุขเทียน และหมู่ 9 บ้านชำนาญชัย รวมจำนวน 176 คน เพื่อหาความชุกของอัตราการเกิดโรคจากสารเคมีตกค้างในเลือดของเกษตรกรในพื้นที่

ผลการตรวจ พบว่า ปกติจำนวน 66 ปวดภัยจำนวน 72 ราย เสียจำนวน 27 ราย และไม่ปวดภัยจำนวน 11 ราย

2. จัดกิจกรรมส่งเสริมรณรงค์ให้ประชาชนลดการใช้สารเคมีในครัวเรือน โดยประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวหมู่บ้าน การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน

3. จัดประชุมร่วมกับชุมชนเพื่อคืนข้อมูลให้กับชุมชน และสร้างมาตรการลดการใช้สารเคมีในครัวเรือน การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน

ปัญหา/อุปสรรค

1. เนื่องจากการระบาดของโควิด-19 ทำให้การดำเนินงานโครงการล่าช้า และต้องมีการปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมอบรมเป็นจัดการสอนเป็นกลุ่มย่อยๆ แบ่งตามละแวกที่ อสม.รับผิดชอบ

2. เนื่องจากน้ำบริโภคในชุมชนที่เป็นประเภ่น้ำประปาภูเขา ชุมชนไม่มีระบบกรองน้ำ จึงทำให้น้ำบริโภคไม่สะอาด และประกอบกับในช่วงฤดูฝนน้ำป่าไหลหลาก ทำให้น้ำป่าพัดทอส่งน้ำเกิดความเสียหาย

3. การลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรต้องบูรณาการการทำงานทุกภาคส่วน โดยต้องมีการประชาสัมพันธ์ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

4. ครั้วเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนในการบริโภคจะรองน้ำใส่ภาชนะไว้ตลอดเวลา โดยไม่ได้ทำความสะอาดที่รองน้ำฝน และไม่ทำความสะอาดภาชนะรองน้ำฝน ทำให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อโรคในน้ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสนับสนุนชุดทดสอบอาหารและน้ำอย่างง่ายให้กับชุมชน เพื่อใช้ในการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการพัฒนาแบบการจัดการคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้น้ำบริโภคของชุมชนดีขึ้น ประชาชนมีน้ำบริโภคที่สะอาดไว้ใช้ ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตถ์

รับผิดชอบการดำเนินงาน ๑ กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มน้ำสี ตำบลน้ำหมัน และตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แผนงานที่ 1 แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการหลัก โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชน ในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กลุ่มน้ำสี ปี 2563

งบประมาณ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อคัดกรองประชาชนที่มีภาวะเสี่ยงต่อสารเคมีตกค้างในชุมชน
2. เพื่อส่งเสริมเครือข่ายเกษตรการได้ลดการใช้สารเคมีในครัวเรือน
3. เพื่อส่งเสริมหมู่บ้านมีมาตรการลดการใช้สารเคมีในชุมชน
4. เพื่อเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน
5. พัฒนาผู้นำชุมชน อสม ในการถ่ายทอดองค์ ความรู้ในการจัดการน้ำดื่มในชุมชน

กิจกรรม

1. กิจกรรมเฝ้าระวังและค้นหาประชาชนผู้มีภาวะเสี่ยงต่อสารเคมีตกค้างในพื้นที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน
2. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน

เป้าหมาย

ประชาชน ตำบลน้ำหมัน อำเภอท่าปลา 12 หมู่บ้าน และหมู่ที่ 12 ตำบลจirimอำเภอท่าปลา จำนวน 1 หมู่บ้าน
รวมทั้งสิ้น 7,224 คน

ผลการดำเนินงาน

1. กิจกรรมเฝ้าระวังและค้นหาประชาชนผู้มีภาวะเสี่ยงต่อสารเคมีตกค้างในพื้นที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน

สถานบริการ	เป้าหมาย	ตรวจหาสารเคมี										กลุ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรม		ได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	
		จำนวน	ร้อยละ	ปกติ		ปลอดภัย		เสี่ยง		ไม่ปลอดภัย		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
				จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
รพ.สต.บ้านศรีทอง	195	195	100.00	46	23.59	91	46.67	47	24.10	11	5.64	58	29.74	58	100.00
รพ.สต.น้ำหมัน	231	231	100.00	7.00	3.03	152.00	65.80	55.00	23.81	17.00	7.36	72.00	31.17	72.00	100.00
รพ.สต.บ้านบางหมื่น	100	95	95	12	12.63	54	56.84	21	22.11	8	8.42	29	30.53	29	100
รพ.สต.บ้านน้ำรี	53	40	75.5	13	32.5	10	25.0	12	30.0	5	12.5	17	43	17	100.0
รพ.สต.จirim	100	100	100.00	8	8.00	55	55.00	28	28.00	9	9.00	37	37.00	37	37.00
รวม	679	661	97.3	86	12.6	362	53.31	163	24	50	7.36	213	31.36	213	31.36

2.กิจกรรมพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ดำเนินการเก็บตัวอย่างทั้งหมด 7 จุด ในพื้นที่ ต.น้ำหมัน ต.หาดลำ จ.จirim

พารามิเตอร์	หน่วย	มาตรฐาน*	น้ำดื่ม บ้านวัง หัวดอย ม.2	น้ำดื่ม บ้านน้ำ หมัน กลาง ม.3	น้ำดื่ม บ้านน้ำลี ม.6	น้ำดื่ม บ้านน้ำ ต๊ะ ม.8	น้ำดื่ม บ้าน ทรายงาม ม.10	น้ำดื่ม บ้านปาง หมื่นเหนือ ม.11	น้ำดื่ม บ้าน ลีเสียด
pH		6.5-8.0	8.1	8.1	8.2	7.9	7.9	7.5	7.3
Turbidity	mg/l	≤5	0.27	0.18	0.35	1.45	0.54	0.52	0.15
Chloride	mg/l	≤250	19.34	9.93	14.39	5.46	8.93	6.95	8.44
Fluoride	mg/l	≤0.7	0.03	ND	0.07	ND	ND	0.17	0.12
Hardness	mg/l	≤100	46.00	6.00	8.00	4.00	2.00	2.00	52.00
Iron	mg/l	≤0.3	0.20	0.13	0.08	0.15	0.10	0.12	0.10
Coliform bacteria	MPN/100 mL	<2.2	<2.2	<2.2	<2.2	<2.2	<2.2	<2.2	<2.2
Faecal coliform bacteria	MPN/100 mL	<2.2	<2.2	<2.2	<2.2	<2.2	<2.2	<2.2	<2.2

* มาตรฐานคุณภาพน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 256) พ.ศ. 2545

ปัญหา/อุปสรรค :

1. ในการปรับปรุงน้ำ ในชุมชนมีการปรับปรุง แต่ขาดวัสดุในการปรับปรุงและปรับปรุงไม่ต่อเนื่อง
2. กลุ่มเป้าหมายไม่ควบคุมในกลุ่มเสี่ยง

ข้อเสนอแนะ :

1. ควรมีการติดตามจุดน้ำดื่มอย่างต่อเนื่อง
2. ขยายกลุ่มเป้าหมายจากผู้สัมผัสสารเคมีเป็นกลุ่มผู้บริโภคด้วย

รูปประกอบกิจกรรม

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย

รับผิดชอบการดำเนินงาน ๑ กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มน้ำหมั่น ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

งบประมาณ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

แผนงานที่ 1 แผนงานพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการหลัก ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง

กิจกรรม

1. การจัดบริการเชิงรุกด้านสาธารณสุขในหมู่บ้าน พื้นที่ ต.กกสะทอน อ.ด่านซ้าย จ.เลย หมู่บ้านละ 1 วัน/เดือน จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน รวม 144 ครั้ง

ประชาชนได้รับการบริการทางสาธารณสุขที่ทั่วถึง ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรับบริการที่ โรงพยาบาล และได้ปัญหาด้านสาธารณสุขที่ชัดเจน

2. การพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน - ประชุม อสม.(นักจัดการสุขภาพ) จำนวน 72 ครั้ง (12 หมู่บ้าน ประชุมเดือนละ 1 ครั้ง)

ติดตามการดำเนินงานสาธารณสุขภายในหมู่บ้านและรับฟังปัญหาอุปสรรค เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนางานต่อไป

แผนงานที่ 2 แผนงานพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน โรงเรียน

กิจกรรม

1. เฝ้าระวังเจาะเลือดตรวจเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสในกลุ่มเกษตรกร จำนวน 400 คน

ประชาชนกลุ่มเกษตรกร ได้รับการตรวจคัดกรองเบื้องต้น การได้รับผลกระทบจากยาฆ่าแมลง สำหรับใช้เฝ้าระวังด้านสุขภาพต่อไป

2. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือนและชุมชน ด้านแบคทีเรีย ด้วยชุดตรวจ อ.11 จำนวน 120 ตัวอย่าง ประชาชนมีน้ำบริโภค ที่สะอาดและปลอดภัย พบไม่ผ่านมาตรฐาน ร้อยละ 80

3. ตรวจคุณภาพน้ำบริโภคจุดการผลิตน้ำบริโภคของชุมชน จำนวน 7 จุดการผลิต ส่งตรวจคุณภาพที่ศูนย์ห้องปฏิบัติการกรมอนามัย พบไม่ผ่านมาตรฐาน ร้อยละ 85.71

ใช้ผลการตรวจคุณภาพมาดูแลและปรับแก้ไขชุดการผลิตน้ำบริโภค ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนมีน้ำบริโภคที่สะอาดและปลอดภัย

ปัญหาอุปสรรค

1. มีสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด 19 ในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่มีภาระงานมากเพิ่มขึ้น มีประกาศให้งดการรวมกลุ่มฯ ตารางการปฏิบัติงานต้องเลื่อนออกไป (ดำเนินการได้บางส่วน) และดำเนินการต่อเนื่องในปีงบประมาณ 2565 เช่น การจัดประชุมการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคและเฝ้าระวังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในพื้นที่โครงการ "รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" กลุ่มน้ำหมั่น ปี 2564 เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย หมอครอบครัวคนที่ 1

(อสม) ได้รับการพัฒนาศักยภาพ เฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคและเฝ้าระวังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 121 คน ส่งเสริมให้เกิดความรู้สามารถแนะนำการดูแลและการปฏิบัติตนแก่ประชาชนในพื้นที่ เรื่องน้ำบริโภค สะอาดและการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง เปลี่ยนกิจกรรมเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ไม่สามารถรวมกลุ่มประชาชนได้ (เปลี่ยนเป็นเก็บน้ำส่งตรวจห้องปฏิบัติการ) และบรรจุไว้ในแผนงาน ปี 2565

2. ตารางการปฏิบัติงานการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคต้องเลื่อนออกไป ช่วงปลายเดือนกันยายน - ตุลาคม 2564 เนื่องจากบริษัทขนส่งตัวอย่างน้ำส่งห้องปฏิบัติการไม่งดให้บริการ

รูปประกอบกิจกรรม

กรมอนามัย

- ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ
- สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ

โครงการหลัก

1. โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจการน้ำบริโภคในพื้นที่โครงการพระราชดำริและโครงการ
2. โครงการพัฒนานาอนามัยสิ่งแวดล้อมพื้นที่โครงการพระราชดำริและโครงการเฉลิมพระเกียรติ

กิจกรรม

ถอดบทเรียนต้นแบบการจัดการน้ำบริโภคในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”/โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน “ลุ่มน้ำขุนน่าน” จังหวัดน่าน

ผลการดำเนินงาน

บ้านห้วยปุด ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่คือชาติพันธุ์เผ่าลัวะ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พื้นที่หมู่บ้านตั้งอยู่บนภูเขาสูง เดินทางยากลำบากโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน แหล่งอาหารในชุมชนส่วนใหญ่มาจากป่า เช่น หัวปลี ปลา ผักหนิง สัตว์ป่า เป็นต้น แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคในชุมชนเป็นน้ำจากประปาภูเขา ในอดีตมีแหล่งน้ำใช้เพียงพอ แต่ปัจจุบันเนื่องด้วยการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ เช่น ไร่ข้าวโพด และจำนวนประชากรในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ทำให้แหล่งน้ำที่นำมาใช้ในชุมชนเริ่มที่จะขาดแคลน ต่อมาเนื่องจากพื้นที่บ้านห้วยปุด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน เป็นพื้นที่ห่างไกล เดินทางยากลำบากโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการส่งต่อชาวบ้านที่เจ็บป่วยในพื้นที่มายังสถานบริการ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงทราบเรื่องและทรงเห็นความทุกข์ยากของประชาชนในพื้นที่ จึงพระราชทานให้มีการก่อสร้างสุศาลาพระราชทานบ้านห้วยปุดขึ้น ในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านห้วยปุด ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ และการจัดการน้ำบริโภคบ้านห้วยปุดขึ้น โดยเริ่มแรกกระบวนการจัดการน้ำบ้านห้วยปุด ได้มีการทำประชาคมในหมู่บ้าน โดยมีผู้นำชุมชน ครูในศูนย์การเรียนรู้ สาธารณสุข และชาวบ้าน ได้สะท้อนปัญหาที่มีในพื้นที่ คือเรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน แหล่งอาหาร และที่สำคัญคือน้ำไม่สะอาด และเริ่มที่จะขาดแคลน ชุมชนจึงได้มีการทำเรื่องขอถังเก็บน้ำในชุมชนไปยังอำเภอเฉลิมพระเกียรติ และทาง อบต.ขุนน่าน เพื่อใช้เป็นแหล่งกักเก็บน้ำในชุมชน ต่อมาเรื่องน้ำไม่สะอาดชาวบ้านและภาคสาธารณสุข ก็ได้มีการพัฒนากระบวนการจัดการคุณภาพน้ำในชุมชน โดยทางสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ร่วมกับศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ และสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย ได้จัดสร้างระบบกรองน้ำแบบทรายกรองช้าชุมชนชั้น 1 ระบบ และแบบครัวเรือน 100 ชุด และให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการจัดการและปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมชลประทานและโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

จุดแข็งของพื้นที่

- ชุมชนมีความเข้มแข็ง พร้อมให้ความร่วมมือ และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาชุมชนของตนเอง
- ทีมงานในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน, ครูในศูนย์การเรียนรู้, อสม. และ ส.อบต. เป็นต้น มีความเข้มแข็ง

จุดอ่อนของพื้นที่

- การใช้ข้อมูลในการดำเนินงานมีน้อยในหน่วยงานทุกระดับ
- ขาดกระบวนการติดตามและประเมินผลการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม
- ขาดความต่อเนื่องในการบังคับใช้มาตรการในชุมชน
- ความรู้ความเข้าใจของคนรุ่นใหม่การดูแลและบริหารจัดการแหล่งน้ำในชุมชน

โอกาสการพัฒนา

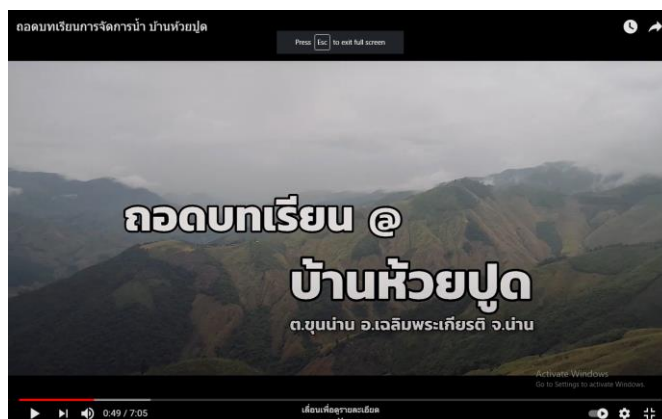
- มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านระดับ พชอ. อำเภอเฉลิมพระเกียรติทำให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ และมีส่วนร่วมกันในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่
- ชุมชนอยู่ในพื้นที่โครงการพระราชดำริ อาทิ โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน, กพด., ภูเขา เป็นต้น
- มีหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายหลายหน่วยงานให้การสนับสนุน

อุปสรรค

- ชุมชนตั้งอยู่ในเขตป่าสงวน ทำให้ไม่สามารถจัดสร้างสิ่งก่อสร้างที่มั่นคงได้ เช่น ถังเก็บน้ำขนาดใหญ่ พัฒนาที่กักเก็บน้ำบนแหล่งต้นน้ำ เป็นต้น
- ความหลากหลายของภาวะผู้นำ ศาสนา

สิ่งที่พัฒนาต่อไป

- จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการและดูแลระบบน้ำในชุมชน
- เพิ่มการกระจายแหล่งน้ำสะอาดสู่ห้วยหมู่บ้านต่างๆ
- ติดตามการใช้ระบบกรองน้ำแบบทรายกรองช้าชุมชน และแบบครัวเรือน
- พัฒนาคนรุ่นใหม่ให้เห็นความสำคัญของการดูแลและบริหารจัดการแหล่งน้ำในชุมชน

<https://www.youtube.com/watch?v=gef0u-Ca8NY>

รูปประกอบกิจกรรม

สรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

- ช่วงดำเนินการติดปัญหาอุปสรรคเรื่องการระบาดของโรคโควิด - 19 การดำเนินงานโครงการอาจล่าช้า และต้องมีการปรับแผนงานกิจกรรมให้เหมาะสม
- น้ำบริโภคในชุมชนหลายแห่งเป็นน้ำธรรมชาติ บางชุมชนไม่มีระบบกรองน้ำ ทำให้น้ำบริโภคไม่สะอาด และในเรื่องการใช้สารเคมีเกษตรจำนวนมาก ใช้อย่างไม่ระมัดระวังยังคงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็น ความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน และประชาชนยังขาดองค์ความรู้ ความตระหนักในเรื่องนี้
- ชุมชนในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินไม่มีงบประมาณในการจัดสร้างระบบปรับปรุง คุณภาพน้ำอุปโภคบริโภค ส่งผลให้ปัญหายังคงอยู่และไม่ได้รับการแก้ไข
- งบประมาณโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปีไม่เพียงพอ ส่งผลให้จาก แผนการดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่กำหนด โดยต้องลดเป้าหมายกิจกรรมลง

ข้อเสนอแนะ

1. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรและพฤติกรรมการบริโภคที่ปลอดภัยต้องมีการบูรณาการการทำงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการประชาสัมพันธ์ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็น
2. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมให้เพียงพอกับแผนงานโครงการ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ได้ตามวัตถุประสงค์
3. เนื่องจากเป็นโครงการที่เกิดประโยชน์สำหรับพื้นที่ในถิ่นทุรกันดาร ส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ห่างไกลความเจริญ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตอบโจทย์นโยบายประเทศ และตอบตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals; SDGs ขององค์การสหประชาชาติ ที่บ่งบอกถึงการให้ความสำคัญของประเทศไทยที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงเห็นควรให้มีการดำเนินงานโครงการต่อไป และอาจขยายพื้นที่ดำเนินการให้มากขึ้นในอนาคต

คณะผู้จัดทำ

นางสาวพรเพชร ศักดิ์ศิริชัยศิลป์
 นายศักดิ์นคร คำภีระ
 นางสาวนริศา ธนนาภา
 นายคัซทร กองกุล
 นายพรหมชัย ฤณอม
 นางสาวสุพรรณษา มโน
 นายภูริภัทร์ ธีระลักษณ์
 นายธีรพงษ์ อินตะเนตร
 นายธีรชัย พัฒนพงษ์ธรรม
 นางสาววิไลลักษณ์ กองสุข
 นายฐากร ชติยศ
 นายสันติ ศิริพันธ์
 นายกำหนด มีจักร
 นางสาวจิราภรณ์ ธรรมปัทม์
 นายสุทธิพงษ์ นาคมูล
 นางสาวสุพัตรา อินมี
 นายกฤษณะ ประสทธิสินราพันธ์
 นายลือฤทธิ์ ป้องศิริ

สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย
 ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ กรมอนามัย
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่แฮใต้
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านชีแบร
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย
 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่ฟ้าหลวง
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเล่าลือ
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเล่าลือ
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน
 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ่อเกลือ
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนุชเทียน
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี
 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอท่าปลา
 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอท่าปลา
 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย